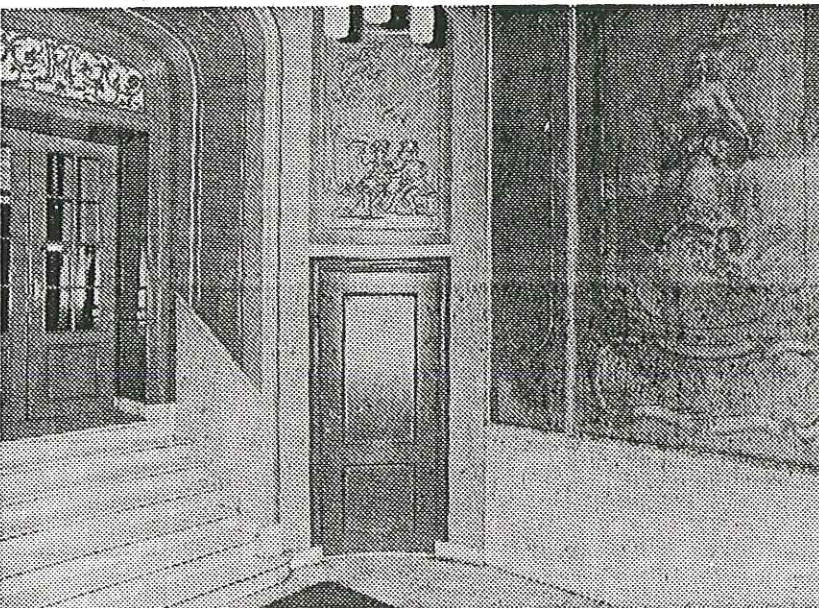
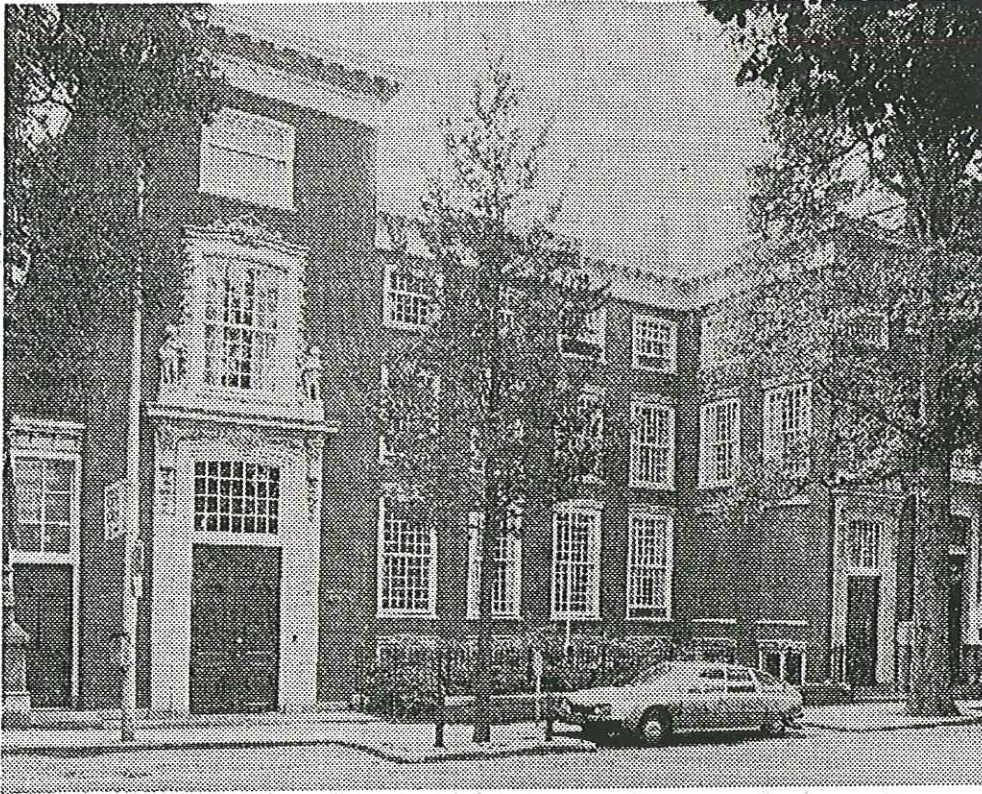

Herengracht 13/13A

DE LIJST

*Een wekelijkse
rubriek over
Haagse gebouwen
op de rijks-
monumentenlijst
door Evelyn de
Regt*

BOVEN
● Heren-
gracht
19/19a,
rococo
decoratie om
de vensters.
LINKS
● Het
voorhuis,
wandbe-
spanning en
bas-reliëf.

Herengracht 19/19a: eens een van de grootste huizen

Negenendertig vertrekken telt het pand Herengracht 19/19a. Het is daarmee het grootste huis van de gracht. Er zijn twee hoge ingangen met bovenlichten. Tegen de vensters op de eerste verdieping staan aan weerszijden engeltjes in een bevallige pose te glunderen. De plattegrond van het huis heeft een H-vorm. Aan de straatzijde ligt zodoende een bescheiden voortuin.

Het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse Zaken huist nu in dit pand, dat eens een van de grootste particuliere woonhuizen in Den Haag was.

Achter de grote deuren van 19a, de oorspronkelijke hoofdingang, ligt het voorhuis. Het houtwerk is groen geschilderd, afgebiesd met goud. Op de linnen wandbespanning zijn in zachte tinten romantische vrouwenfiguren geschilderd en boven de deuren zijn bas-reliëfs aangebracht.

De entree was een voorproefje van de sfeer die de overige vertrekken nog zouden bieden. Eens telde het huis maar liefst 39 ingerichte vertrekken. Aan deze luisterrijke inrichting herinnert nu alleen nog het trappenhuis, één schouw en één stucplafond. De huidige indeling is zoveel mogelijk afgestemd op kantoorwerkzaamheden. Ook de oorspronkelijke grote tuin is nu grotendeels parkeerplaats.

Pauw

De historie van dit fraaie herenhuis begint in 1637, wanneer een zekere Cornelis Pauw het erf aankoopt. In het jaarboek van Die Haghe 1976 schreef de Haagse drs. A.J.M. de Haan een artikel over de geschiedenis van dit huis, en hieraan ontleen wij deze gegevens.

De familie Pauw stond in

Bewoner vereeuwigd op nachtwacht

1674 te boek als de rijkste familie in Den Haag. Op het erf verrees dan ook het grootste huis van de gracht. Omstreeks 1647 verkoopt Pauw erf en pand aan Willem van Ruytenburg. Van Ruytenburg was door de verschillende huwelijken tussen de twee families nauw betrokken bij de familie Pauw. Willem van Ruytenburg was schepen van Amsterdam. Hij staat afgebeeld op de Nachtwacht van Rembrandt, uitgedost in gele kledij en hoed. In zijn linkerhand heeft hij een zwaard.

In de 17e eeuw heeft er dus al een ruim huis op het erf bestaan. Het huidige huis met de overgebleven inrichting dateert echter uit de eerste helft van de 18e eeuw. Van 1698 tot 1777 woonde er 's winters de familie Le Leu de Wilhelm. 's Zomers vermaakten zij zich op hun hofstede Hofvliet onder Voorschoten. De familie De Wilhelm besteedde veel zorg aan de inrichting van hun huis. Het trappenhuis is geheel in de Lodewijk XV-stijl uitgevoerd. Deze sierlijke Franse rococo-stijl werd hier nogal eens wat 'Hollandser', dat wil zeggen degelijker en soberder uitgevoerd. Dat geld ook wel voor dit trappenhuis: de vormen — vooral die van de trapleuning — zijn sierlijk en fijn, maar er is geen overdaad. Het is mogelijk dat de architect Pieter de Swart (1709-1793) bij ontwerp en decoratie van het huis betrokken is geweest.

De familie Le Leu de Wilhelm moet een typische 18e eeuwse familie zijn geweest, gesteld op een stijlvolle omgeving in pasteltinten en sierlijke meubelen. In het huis hingen naast ongeveer honderd

schilderijen ook Engelse, Franse en Duitse prenten. De boekenkast was goed gevuld met werken van onder andere Montesquieu, Hume, Erasmus en Tacitus.

Ministers

In de 19e eeuw treffen we twee ministers, respectievelijk Van Maanen en Van Hall, in het huis aan. In 1873 wordt het pand gesplitst. Nummer 19a krijgt de fraaie ingang. Een van de bewoners van dit gedeelte, een zekere E.K.G. Rose, liet een centrale verwarming van koperen buizen en radiatoren aanleggen, een zeer grote luxe voor die tijd. Dezelfde Rose schrok enorm toen hij hoorde dat hij een eenvoudige kleermaker als buurman op nummer 21 zou krijgen. Om dit te voorkomen besloot hij het buurhuis maar te kopen. De problemen over het wel of niet gemeenschappelijke gebruik van het gangetje tussen de twee percelen, dat doorliep naar de Zwarteweg, waren hiermee tegelijk opgelost.

Enkele jaren na het overlijden van Rose kwam het huis terecht bij de directeur van de suikerfabriek Kremboong en Toelangan. Zijn vrouw overleefde hem, hertrouwde met de heer Sicco-Smit en woonde nog tot 1967 op 19a. Tijdens de Duitse bezetting was in het gedeelte nummer 19 het bureau van de Organisation Todt gevestigd. De heer en mevrouw Sicco-Smit konden met moeite op 19a blijven wonen. Een voordeel was dat ze bij hun bureaus electriciteit konden aftappen voor de radio.

Een historisch stukje Herengracht

Vijfentwintig jaar zetelt het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken al aan de Herengracht, in het prachtige vroeg achttiende-eeuwse pand 19-19a, in Den Haag. Sinds 1989 werd in verband met noodzakelijke uitbreiding het verderop gelegen pand op nr. 9 erbij getrokken. Maar ideaal voor de communicatie was die onderlinge afstand niet. Vandaar dat het een uitkomst was toen het direct naast nummer 19-19a gelegen monumentale patriciërshuis te koop bleek te zijn.

Dit gemeentemonument uit de achttiende, deels negentiende eeuw (de voorgevel werd in 1870 vervangen) werd in december 1994 aangekocht. Architect Charles van Marrelo kreeg de taak om de naast elkaar gelegen panden zoveel mogelijk met elkaar in overeenstemming te brengen, uiteraard zonder het karakter van de oorspronkelijke bouw geweld aan te doen. De renovatie en restauratie namen een halfjaar in beslag. Daarbij werden onder andere de plafonds in oorspronkelijke staat hersteld, evenals het trappenhuis op nr. 17.

Afgelopen vrijdag stelde dr. ir. J. J. C. Voorhoeve, behalve minister van defensie ook minister voor Nederlandse-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, de samengevoegde panden in gebruik.

Hij deed dit door op nr. 17 een gedenksteen te onthullen. Te hopen is dat de bouwwerkzaamheden aan de overkant van de Herengracht nu ook snel ten einde zijn. Want pas dan kan de nieuwe behuizing voor het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken echt goed in volle glorie worden bekeken.

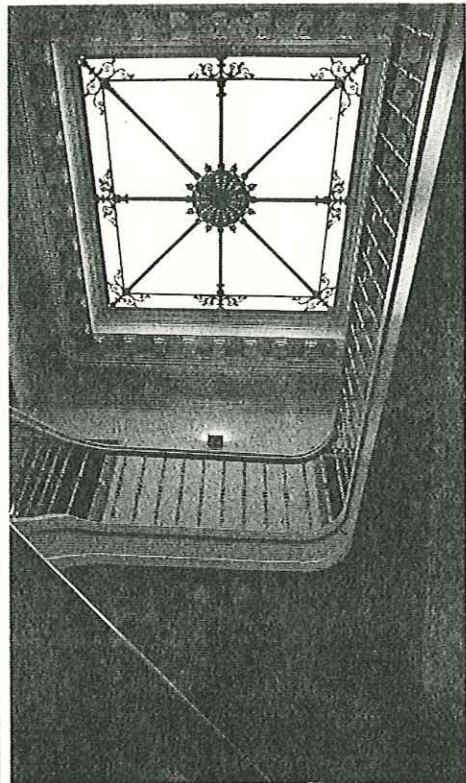

FOTO HARRY VERKUYLEN

Het trappenhuis van de Herengracht nr. 17, in oude luister hersteld.